

Ks. JANUSZ PODZIELNY

Uniwersytet Opolski

Wydział Teologiczny

AUTORYTET BIBLIJ W TRADYCJI EWANGELICKIEJ

Pismo św., jako dokument o objawieniu się Boga w historii, od początku zajmowało wyjątkową pozycję w nauce i życiu Kościołów poreformacyjnych. Obok Biblii nie ma bowiem nic, co miałoby dla ewangelickiej teologii równy lub podobny autorytet. Normatywne znaczenie dla wiary i życia Kościołów ewangelickich ma zatem, zgodnie z reformacyjną zasadą *sola scriptura*, jedynie Biblia – świadectwo o zbawczym czynie Boga w historii narodu izraelskiego oraz w Jezusie Chrystusie, Synu Bożym¹.

1. Znaczenie Pisma św. u Marcina Lutra

Niewątpliwie największe zasługi dla wypracowania tak doniosłego autorytetu Pisma św. w teologii ewangelickiej miał ojciec reformacji – Marcin Luter. Jako wykształcony egzegeta odnosił się on do każdego słowa Biblii jak do bezpośredniego Objawienia Bożego i takiej postawy wymagał od wszystkich chrześcijan. O Biblii wyrażał się Luter niezwykle emfaticznie, nawet z pewną egzaltacją. Była to dla niego bowiem księga szczególna, świadectwo Boga o sobie samym, a nawet sam Bóg².

W okresie reformacji Marcin Luter, formułując znaną regułę *sola scriptura* – „jedynie Pismo św.”, w zasadzie odrzucił autorytet *Magisterium Ecclesiae*. Nie zerwał jednak całkowicie z Tradycją, lecz raczej wyrażał w ten sposób swój sprzeciw pod adresem filozoficzno-spekulatywnej metody w uprawianiu teologii.

¹ Por. M. Uglorz, *Luterańskie księgi wyznaniowe*, w: *Księgi Wyznaniowe Kościoła Luterańskiego* [dalej: KWKL], Bielsko-Biała 2003, s. 13; A. Zuberbier, J. Tofiluk, J. Gross, J. Stahl [i in.], *Porównanie wyznań rzymskokatolickiego, prawosławnego, ewangelicko-augsburskiego, ewangelicko-reformowanego*, Warszawa 2002², s. 22.

² Ojciec reformacji cenił każdą literę zawartą w Piśmie św. Wierzył bowiem, że ani jedna kreska nie została tu napisana na próżno. Biblia, jego zdaniem, nie potrzebuje żadnego dowodzenia, ale jedynie pokornego czytelnika. Por. M. Luther, *Vom Abendmahl Christi. Bekenntnis*, w: *D. Martin Luthers Werke. Weimarer Ausgabe* [dalej: WA], 26, 460; tenże, *Tischreden*, w: *D. Martin Luthers Werke. Weimarer Ausgabe. Tischreden*, 4, nr 5017, 616; J.B. Niemczyk, *Autorytet Pisma świętego według doktora Marcina Lutra*, w: *Misterium Verbi*, red. H. Muszyński, A. Skowronek, Warszawa 1985, s. 18.

Wiara Kościoła i Tradycja jego wiary tworzyły przestrzeń oraz fundament biblijnego poznania u Lutra. Świadczą o tym szczególnie jego katechizmy, sięganie do Ojców Kościoła, wśród których zwłaszcza św. Augustyn wywarł niemały wpływ na luterskie nauczanie o usprawiedliwieniu i łasce³. Również w kwestii interpretacji Pisma św. Marcin Luter był zdania, iż autentycznie dokonuje się ona poprzez Kościół⁴.

Trzeba równocześnie podkreślić, iż ojciec reformacji w swoich wystąpieniach zdecydowanie przeciwstawiał się stawianiu na równi autorytetu Pisma św. oraz autorytetu Kościoła i papieża. Wspomnianą formułę *sola scriptura* należy zatem wiązać z jego krytycznym stanowiskiem wobec ówczesnego rozumienia Tradycji Kościoła. Przez intensywne studium Pisma św. Marcin Luter doszedł do wniosku, że teologia jego czasu posługiwała się językiem różnym od języka biblijnego. Centralne terminy teologiczne nie miały, jego zdaniem, zbyt mocnego ugruntowania w Piśmie św., a jeśli nawet w niektórych przypadkach tak było, to otrzymywały one inne znaczenie w zestawieniu z tymi, które on sam odkrywał w Biblii podczas swej pracy egzegetycznej. Ostrze krytyki wittenberskiego reformatora zostało skierowane przede wszystkim przeciwko ówczesnej filozofii, opartej na Arystotelesie, którego nazywał swym głównym wrogiem. Stąd jednym z podstawowych zadań, jakie stawiał sobie Marcin Luter, było uwolnienie chrześcijaństwa od zależności i daleko sięgających powiązań z filozofią antyku oraz przywrócenie w ten sposób teologii właściwego jej języka biblijnego. Reformator z Wittenbergi pragnął być bowiem przede wszystkim biblistą, doktorem Słowa Bożego, bardziej niż systematykiem czy na przykład teoretykiem ewangelickiego nabożeństwa. Uwidacznia się to wyraźnie w jego dziełach, wśród których przeważają pisma egzegetyczne i kazania⁵.

Luter często zarzucał swoim przeciwnikom słabą znajomość Biblii⁶. Pewną nowością w jego sposobie prowadzenia wykładów było traktowanie egzegezy nie

³ Reformator mocno podkreślał, że wielki szacunek do Augustyna zawdzięczał nie swojemu zakonowi, lecz osobistemu studium jego dzieł. Por. M. Luther, *Briefwechsel*, w: *D. Martin Luthers Werke. Weimarer Ausgabe. Briefwechsel*, 1, nr 9, 28.

⁴ „Pismo św. przyjmuję w takim sensie, jaki za słuszny uważa Kościół, którego zadaniem jest jego wykład oraz rozstrzygnięcie o właściwym jego znaczeniu” (*De servo arbitrio*, WA 18, 653). Por. J. Gross, M. Uglorz, *Kościół luterski*, w: *Ku chrześcijaństwu jutra. Wprowadzenie do ekumenizmu*, red. W. Hryniewicz, J.S. Gajek, S.J. Koza, Lublin 1997, s. 163-164; P. Althaus, *Die Theologie Martin Luthers*, Gütersloh 1983⁶, s. 18; W. Küneth, *Luthers Marienzeugnis und das theologische Ringen der Gegenwart*, *Zeitwende* 35 (1964), s. 668.

⁵ Por. K. Kowalik, *Wejrzał na nicosć swojej służebnicy. Teologiczno-ekumeniczne studium Komentarza Dr. Lutra do Magnificat*, Lublin 1995, s. 43; W.H. Lazareth, *Das „sola scriptura“-Prinzip Martin Luthers. Evangeliumstraditionen zur Bestimmung des christlichen Gerechtigkeitsbegriffs*, w: *Schriftauslegung im Widerstreit*, red. J. Ratzinger, Freiburg-Basel-Wien 1989, s. 100; O.H. Pesch, *Zrozumieć Lutra*, tł. A. Marniok, K. Kowalik, Poznań 2008, s. 56-58; W. Benedyktowicz, *Co powinniśmy zrobić. Zarys ewangelickiej etyki teologicznej*, Warszawa 1993², s. 43; W. Nast, *Liturgiczne rozprawy ks. dr. Marcina Lutra wzorem dla najwcześniejszych ewangelickich porządków kościelnych na przykładzie Agend Saskich*, *Rocznik Teologiczny ChAT* 37,1 (1995), s. 221.

⁶ Por. M. Luther, *Der Prophet Habakuk ausgelegt*, WA 19, 350.

jako ścisłej, odrębnej dyscypliny, lecz jako metody prezentacji szerszego wachlarza zagadnień teologicznych. Wskutek tego Biblia stała się punktem wyjścia i kryterium wykładu całej doktryny ojca reformacji. Wyrazem tej pasji nieustannego zgłębiania oraz upowszechniania Słowa Bożego było m.in. przetłumaczenie przez ojca reformacji Biblii z języków oryginalnych (hebrajskiego, aramejskiego i greckiego) na język niemiecki. W 1522 r. ukazał się Nowy Testament, zaś dwanaście lat później całe Pismo św. Starego i Nowego Testamentu, które do dziś określane jest jako *Lutherbibel*, *Biblia Deudsch* lub *Deutsche Bibel*. Ostatniej korekty tego tekstu dokonał Luter jeszcze w 1545 r., tuż przed swoją śmiercią⁷.

Typową formą prezentowania teologii był w przypadku Marcina Lutra komentarz biblijny. Na jego wykłady, jako profesora w Wittenberdze, składały się komentarze głównie do ksiąg Starego Testamentu, a także do wybranych ksiąg Nowego Przymierza. Pierwszą i podstawową zasadę interpretacji Pisma św. stanowiły, zdaniem Lutra, osoba i dzieło Jezusa Chrystusa jako personifikacja woli Boga, który z czystego miłosierdzia zbawił człowieka. W osobie Odkupiciela dostrzegał on zatem hermeneutyczny klucz do całej Biblii. Usprawiedliwienie dokonane przez Chrystusa stało się kryterium prawdziwości poszczególnych ksiąg, zaś Biblia bez stałego odniesienia do Jezusa i Jego dzieła nie mogła być właściwie zrozumiana⁸. W nauczaniu reformatora o przynależności jakiejś księgi do kanonu biblijnego rozstrzygało więc nie kryterium historyczno-krytyczne, lecz teologiczne, a dokładniej chrystocentryczne⁹.

Za czasów Marcina Lutra nie była jeszcze znana metoda egzegetyczna *Redaktionsgeschichte*, dlatego nauczano, że tak Nowy, jak i Stary Testament zawierały bezpośrednie świadectwa o Chrystusie. Obydwa Testamenty stanowiły dla reformatora jedną całość, stąd za fundamentalne należy uznać kryterium jedności Pisma św. Można powiedzieć, iż czytał on Stary Testament jako chrześcijański teolog, zaś jego tłumaczenie Starego Testamentu jest „przekładem chrześcijańskim” (*ins Christliche*)¹⁰. I tak Chrystus jest obecny, według Marcina Lutra, już

⁷ Por. K. Kowalik, *Wejrzał na nicość swojej służebnicy...*, s. 41; A. Jagucki, *Pytania wiary. „Mały katechizm” ks. Marcina Lutra w pytaniach i odpowiedziach*, Bielsko-Biała 2004, s. 8; H.A. Oberman, *Marcin Luter. Człowiek między Bogiem a diabłem*, tł. E. Adamiak, Gdańsk 1996, s. 261-263.

⁸ Luter sformułował tę myśl m.in. w następujących słowach: „In Christo omnia verba sunt unum verbum et extra Christum sunt plurima et vana” (*Dictata super Psalterium*, WA 4, 439). Por. B. Hägglund, *Geschichte der Theologie*, München 1980, s. 169; G. Ebeling, *Luther. Einführung in sein Denken*, Tübingen 1981, s. 113.

⁹ Por. P. Althaus, *Die Theologie Martin Luthers*, s. 9; R. Prenter, *Luther als Theologe*, w: *Luther und Theologie der Gegenwart. Referate und Berichte des 5. Internationalen Kongresses für Lutherforschung. Lund – Schweden 14.-20.08.1977*, red. L. Grane, B. Lohse, Göttingen 1980, s. 112; W. von Loewenich, *Luther als Ausleger der Synoptiker*, München 1954, s. 7; G. Ebeling, *Die Anfänge von Luthers Hermeneutik*, Zeitschrift für Theologie und Kirche 48 (1951), s. 174; O.H. Pesch, *Zrozumieć Lutra*, s. 80-81, 96-97; K. Kowalik, *Wejrzał na nicość swojej służebnicy...*, s. 46-47.

¹⁰ Stary Testament określał Luter także jako „pieluszki i żłóbek, w którym leży Chrystus” (*Deutsche Bibel*, w: *D. Martin Luthers Werke. Weimarer Ausgabe. Deutsche Bibel*, 8, 13). Por. H. Bornkamm, *Luther und das Alte Testament*, Tübingen 1948, s. 185.

w Starym Prawie nie tylko jako mający przyjść Mesjasz, lecz także jako Ten, który osobiście mówi w Psalmach i przez proroków¹¹.

Omawiając egzegetyczne założenia reformatora z Wittenbergi, należy jeszcze wspomnieć o problemie jednoznaczności (*Eindeutigkeit*) oraz jasności (*Klarheit*) sformułowań biblijnych. Luter był bowiem przekonany, że Biblia, posiadając zewnętrzną jasność, nie wymaga żadnej dodatkowej interpretacji, gdyż sama dla siebie jest najlepszym interpretatorem¹². Przez jednoznaczność zewnętrzną Pisma św. rozumiał reformator oficjalne głoszenie treści biblijnych, na które składają się oczywiste prawdy, niewymagające dowodzenia ani dodatkowej urzędowej interpretacji. Zewnętrzna jasność Biblii dostępna jest ludzkiemu rozumowi i umożliwia mu zrozumienie treści biblijnych zgodnie z ich faktycznym, obiektywnym znaczeniem, choć w ograniczonym zakresie. Jasność wewnętrzna (*pro me*) realizuje się natomiast w sercu wierzącego słuchacza i czytelnika Biblii. Jest ona indywidualnym, subiektywnym przyjęciem prawd zawartych w Piśmie św., dokonującym się za sprawą Ducha Świętego¹³.

W tym miejscu istotnym elementem prawidłowego i pełnego zrozumienia Pisma św. staje się wiara. Człowiek, w myśl antropologii luterkańskiej, nie może bowiem dojść do Chrystusa o własnych siłach, może to się stać tylko w wierze, zaś ta jest dziełem Ducha Świętego. Luter często podkreślał rolę „szkoły Ducha Świętego”, której owocem jest osobiste doświadczenie jako nieodzowne kryterium poprawnego odczytywania i realizowania w wierze Słowa Bożego. Ten niezbędny warunek daje z jednej strony podstawę do dużego marginesu swobody w interpretacji pojedynczych fragmentów Pisma św., z drugiej natomiast zakłada, że wiążące prawdy biblijne, odnoszące się do rzeczywistości zbawczej, nie podlegają żadnemu autorytetowi ludzkiemu, ani też go nie wymagają. Liczy się jedynie Słowo Boże jako zewnętrzny autorytet, któremu należy być posłusznym, a przez to urzeczywistniać wiarę w życiu¹⁴.

Analizując bardziej szczegółowo egzegetyczne wskazówki Lutera, można w nich jednak dostrzec pewne niejasności. Chodzi tu głównie o niebezpieczeństwo popadnięcia w subiektywizm w interpretowaniu Pisma św., którego nie zdołał uniknąć nawet sam reformator. W swoim podejściu do Pisma św. stworzył on

¹¹ Por. W. von Loewenich, *Luther für Christen. Eine Herausforderung*, Freiburg–Basel–Wien 1986, s. 170; O.H. Pesch, *Zrozumieć Lutra*, s. 90; B. Hägglund, *Geschichte der Theologie*, s. 170.

¹² „Chcę, by Pismo św. samo panowało, by nie było interpretowane zgodnie z moim rozumieniem czy rozumieniem kogokolwiek innego, lecz rozumiane w swym własnym świetle i zgodnie ze swym własnym Duchem” (*Assertio omnium articulorum M. Lutheri per bullam Leonis X. novissimam damnatorum*, WA 7, 98-99). Por. J.M. Todd, *Marcin Luter*, tł. T. Szafrński, Warszawa 1983, s. 224.

¹³ Luter twierdził, że tylko sam Bóg może przekonać wierzącego o nieomyślności Pisma św.: „Darum muss dir Gott ins Herz sagen: das ist Gottes Wort: sonst ist es unbeschlossen” (*Predigten des Jahres 1522*, WA 10, III, 260). Por. B. Rothen, *Die Klarheit der Schrift – Martin Luther. Die wiederentdeckten Grundlagen*, t. 1, Göttingen 1990, s. 89; K. Kowalik, *Wejrzał na nicość swojej służebnicy...*, s. 47-48.

¹⁴ Por. J. Gryniakow, *Rola Słowa Bożego w zwiastowaniu ewangelickim*, w: *Mysterium Verbi*, red. H. Muszyński, A. Skowronek, Warszawa 1985, s. 33; B. Hägglund, *Geschichte der Theologie*, s. 168-169; K. Kowalik, *Wejrzał na nicość swojej służebnicy...*, s. 49.

bowiem swoistą hierarchię ważności poszczególnych ksiąg biblijnych. Luter wyróżniał przykładowo trzy klasy ksiąg Nowego Testamentu. Na szczycie umieszczał Ewangelię św. Jana i Listy Pawłowe oraz Pierwszy List św. Piotra i Pierwszy List św. Jana. Na drugim miejscu – Synoptyków, Dzieje Apostolskie, Drugi List św. Piotra oraz dwa pozostałe Listy św. Jana. Tylko z zastrzeżeniami przyjmował do kanonu List do Hebrajczyków, Listy św. Jakuba i św. Judy oraz Apokalipsę św. Jana. Poza tym, mimo generalnej wierności prezentowanym przez siebie zasadom interpretowania Biblii (*sola scriptura*, jednoznaczność, jasność, wiara), Luter nie uniknął zależności od uwarunkowań historycznych oraz od własnego, dość subiektywnego rozumienia poszczególnych tekstów biblijnych¹⁵.

Reasumując, trzeba podkreślić, iż Pismo św. nie stanowiło dla Marcina Lutra jedynie przedmiotu analizy naukowej. Było ono przede wszystkim bezpośrednim, skutecznym, stwórczym i udzielającym życia Słowem Bożym. Jego stosunek do Biblii nie wyczerpał się więc w egzegizie i nowej hermeneutyce. Potwierdzają to nieprzeliczone kazania reformatora, które były i są cenną formą praktycznego wykorzystania Biblii oraz dopełnienia dociekań naukowych. Jego teologia była w przeważającej części podporządkowana działalności kaznodziejskiej, była jednocześnie kazaniem oraz homilią, stąd brak jej często konsekwentnej i wewnętrznej spójności naukowej¹⁶.

2. Kościoły ewangelickie a Biblia

Luterskie nauczanie na temat Pisma św. stanowi do dziś pewien ważny punkt odniesienia dla całej tradycji protestanckiej. Poglądy reformatora przyczyniły się bowiem w dużej mierze do przywrócenia Biblii jej pierwszego miejsca w teologii ewangelickiej. Na temat autorytetu Pisma św. w luteranizmie można by powiedzieć jedno tylko zdanie i właściwie wyczerpać całą kwestię – Biblia posiada autorytet absolutny oraz niepodważalny. Zatem wszystkie artykuły wiary winny wypływać jedynie z Pisma św., a ich treść musi być zgodna z poselstwem biblijnego słowa¹⁷. Ta teza była i jest do dziś doniosłym osiągnięciem reformacji i jej ojca – Marcina Lutra, z której czerpią również inne wyznania chrześcijańskie, w tym katolicy.

Kościoły ewangelickie nie osiągnęły jednak do dzisiaj pełnej zgodności na temat autorytetu Pisma św. Większość z nich uznaje naukę o Piśmie św. jako Słowie Bożym oraz zgadza się co do tego, że wszystkie księgi biblijne tworzą jedność, której ośrodkiem i klamrą spinającą jest Jezus Chrystus. Ewangelicy budują swą

¹⁵ Por. W. von Loewenich, *Luther für Christen...*, s. 54; K. Kowalik, *Wejrzał na nicość swojej służebnicy...*, s. 47; A. Skowronek, *Odkrywanie jedności*, Warszawa 1988, s. 135-136.

¹⁶ Por. W. von Loewenich, *Luther als Ausleger der Synoptiker*, s. 83; U. Asendorf, *Die Theologie Martin Luthers nach seinen Predigten*, Göttingen 1988, s. 22.

¹⁷ Marcin Luter ujął to w następujący sposób: „My mamy inną regułę, mianowicie, że artykuły wiary ustala Słowo Boże, a poza tym nikt, nawet anioł” (*Artykuły szmalkaldzkie* 2, II, 15, w: KWKL, s. 340). Por. J.B. Niemczyk, *Autorytet Pisma świętego...*, s. 16; A. Zuberbier, J. Tofiluk, J. Gross, J. Stahl [i in.], *Porównanie wyznań...*, s. 23.

wiarę i życie na fundamencie tzw. palestyńskiego kanonu Starego Testamentu (39 ksiąg)¹⁸ oraz na tych pismach, które są świadectwem Apostołów oraz ich uczniów o Jezusie z Nazaretu jako Chrystusie i Panu, a które składają się na Nowy Testament (27 ksiąg)¹⁹.

Biblia jest zatem podstawową normą wiary i życia członków Kościołów ewangelickich. Interpretuje ją Duch Święty, a dzieje się to w Kościele, społeczności ludzi wiary, która w ogniu teologicznej kontrowersji i rzeczowego dialogu formułuje miarodajne i obowiązujące we wspólnocie przekonania²⁰. Pierwszorzędną rolę odgrywa tu teologia, która spełnia funkcję służebną w Kościele. Ta nieustanna reinterpretacja treści wiary opartej na Słowie Bożym przyjmuje jednak u ewangelików bardziej formę wyznania niż dogmatycznego orzeczenia. I chociaż, jak nauczał Luter, Duch Święty jest głównym Interpretatorem Pisma św., to jednak ze względu na Bosko-ludzki charakter Biblii, Kościoł oraz powołani przezeń ludzie wiary (zwłaszcza teologowie, egzegeci) nie mogą w swoich wypowiedziach lekceważyć gruntownej znajomości problematyki biblijnej i teologicznej. Dotyczy to również ewangelickiej etyki teologicznej, gdzie mocno podkreśla się autorytet Biblii, która dostarcza liczne przykłady szczytnych ideałów czy też służy jako źródło motywacji określonych zachowań. Ważne jednak, aby z Pisma św. korzystać w sposób fachowy, kompetentny, opierając się na całym kanonie czy kontekście analizowanych wypowiedzi. Albowiem tylko wtedy Biblia będzie autentycznym źródłem etycznej orientacji w świecie, a przez to stanie się cenną pomocą w rozwiązywaniu dylematów moralnych współczesnego człowieka²¹.

* * *

Podsumowując, należy jak najbardziej pozytywnie ocenić wielki autorytet Biblii, wypływający z refleksji Marcina Lutera, jak również obecny we współczesnej teologii ewangelickiej. Pewne niebezpieczeństwo stanowi jedynie dość subiektywna i indywidualistyczna możliwość interpretacji tekstów biblijnych przez ewangelików. Doniosła rola Pisma św. stanowi jednak mimo wszystko płaszczyznę, na której można i trzeba efektywnie działać na rzecz pojednania ciągle jeszcze podzielonych chrześcijan. Rozwój w dziedzinie egzegezy doprowadził bowiem

¹⁸ W skład palestyńskiego (hebrajskiego) kanonu ST wchodzi: Pięcioksiąg Mojżesza (Rdz, Wj, Kpł, Lb, Pwt), Joz, Sdz, Rt, 1-2 Sm, 1-2 Krl, 1-2 Krn, Ezd, Ne, Est, Hi, Ps, Prz, Koh, Pnp oraz księgi prorockie: Iz, Jr, Lm, Ez, Dn, Oz, Jl, Am, Ab, Jon, Mi, Na, Ha, So, Ag, Za, Ml. Siedem ksiąg określanych przez Kościół rzymskokatolicki jako deuterokanoniczne (Tb, Jdt, 1-2 Mch, Mdr, Syr, Ba) oraz dodatki do ksiąg Estery i Daniela, kanon hebrajski nie uważa za święte (dotarły one w greckim tłumaczeniu ST, tzw. *Septuagincie*), stąd większość Kościołów ewangelickich uznaje je za apokryficzne.

¹⁹ Por. J. Gryniakow, *Rola Słowa Bożego w zwiastowaniu ewangelickim*, s. 32; J. Gross, M. Uglor, *Kościół luterński*, s. 164.

²⁰ Por. *Mały katechizm*, w: KWKL, s. 46.

²¹ Por. A. Zuberbier, J. Tofiluk, J. Gross, J. Stahl [i in.], *Porównanie wyznań...*, s. 25; M. Heimbach-Steins, G. Steins, *Ornament, Fundament, Argument oder was sonst? Zur Rolle der Bibel als Kanon in theologischer Ethik und in gemeinsamen katholisch- evangelischen Texten*, *Zeitschrift für Evangelische Ethik* 45 (2001), s. 105-107.

katolików i ewangelików do zgodnej interpretacji wielu tekstów Pisma św., będących jeszcze niedawno przedmiotem kontrowersji. Istotny okazał się tu przede wszystkim wspólny sposób wsłuchiwania się w Słowo Boże zawarte w Piśmie św. oraz rozróżnienie pomiędzy podstawowym przekazem biblijnym a jego późniejszą interpretacją teologiczną²².

THE AUTHORITY OF THE BIBLE IN EVANGELICAL TRADITION

S u m m a r y

The Bible in protestant tradition inherits exceptional meaning. There is nothing else along with The Bible that would present of equal or similar value for evangelical theology. Highest merits for elaborating such great respect to the Holy Scripture shall be awarded to the Father of Reformation – Martin Luther. In accordance with the *sola scriptura* reformativ rule formed by him, the only normative value in the life and faith of Evangelical Churches is presented by the Bible. Such position is adopted by all post-Reformation Churches continuously. The rejection of *Magisterium Ecclesiae* may however lead to the risk of polysemantic and subjective interpretation of biblical chapters by the worshippers of evangelical denomination.

Słowa kluczowe: Biblia, *sola scriptura*, Marcin Luter, reformacja,
Kościoły ewangeliczne (luterzańskie)

Keywords: The Bible, *sola scriptura*, Martin Luther, Reformation,
Evangelical Lutheran Churches

²² Przykładem takiego katolicko-ewangelickiego porozumienia jest choćby *Wspólna deklaracja o usprawiedliwieniu*. Por. *Wspólna deklaracja w sprawie nauki o usprawiedliwieniu (1999)*, tł. K. Karski, w: *Bliżej wspólnoty. Katolicy i luteranie w dialogu 1965–2000*, red. K. Karski, S.C. Napiórkowski, Lublin 2003, s. 499-523; T. Jaklewicz, *Formuła Marcina Lutra „simul iustus et peccator”*. *Biblijne podstawy ekumenicznej interpretacji*, *Studia Oecumenica* 3 (2003), s. 251-252.